

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพ
สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนพัยคุภูมิวิทยาการ

The Development Of A Learning Management Model To Promote
The Productivity Competencies Related To Citizenship, Culture,
And Daily Life In Society For 2nd-Year High School Students
At Phayakphum Wittayakhan School

สุธาศินี ศิริกิจ

Sutasinee Sirikit

คณะครุศาสตร์ การสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Social Studies Teaching, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: boonmee.pan@mcu.ac.th

Received: September 18, 2025

Revised: November 08, 2025

Accepted: November 16, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ (๑) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ (๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ (๓) เพื่อศึกษาความพึงพอใจการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

การวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้แบบแผนแบบขั้นตอนเชิงสำรวจ (Exploratory Sequential Design) ซึ่งเริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) หลังจากนั้นเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๕ รูป/คน ด้วยการเลือก

* สุธาศินี ศิริกิจ Sutasinee Sirikit คณะครุศาสตร์ การสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Faculty of Education, Social Studies Teaching, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

แบบเจาะจง (Purposive Selection) และกลุ่มทดลองคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๒ จำนวน ๒๐ คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ผลการวิจัย พบว่า (๑) ข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ ๑) สภาพการจัดการเรียนรู้ ๒) แนวทางหรือขั้นตอนในการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๓) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ๔) บรรยายภาคในการเรียนรู้ ๕) สมรรถนะ ของผู้เรียนด้านความรู้, การสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิต ภาพสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า รูปแบบการจัดการ เรียนรู้ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) หลักการ ๒) จุดมุ่งหมาย ๓) เนื้อหาสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ๔) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ ๕) การวัดและการประเมินผล, การสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากทฤษฎี หลักการ แนวคิดที่เป็น พื้นฐานในการ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นหลักการที่มุ่งเน้น กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อม เน้นการฝึกฝนและลงมือปฏิบัติในสภาพจริง ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ ไปประยุกต์ต่อยอดความคิดผลิตภาพผลิตเป็นผลงานหรือชิ้นงานได้ด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยี (๒) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า คะแนนหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ($\bar{X} = ๕๗.๘๕$, S.D. = ๑.๘๘) สูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๓๔.๗๕$, S.D. = ๓.๕๓) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ (๓) การศึกษาความพึงพอใจการใช้รูปแบบการจัดการ เรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; สมรรถนะเชิงผลิตภาพ; พลเมืองและวัฒนธรรม

Abstract

The objectives of this research are (1) to study the basic information and synthesize the components of the learning management system to promote productivity competencies in civic duties, culture, and social living for second-year high school students, (2) to develop the learning management system to promote

productivity competencies in civic duties, culture, and social living for second-year high school students, (3) to study the satisfaction with the use of the learning management system to promote productivity competencies in civic duties, culture, and social living for second-year high school students. This research employs a mixed-methods approach using an exploratory sequential design, starting with qualitative research and followed by quantitative research. The instruments used in the research included interviews with five key informants selected through purposive sampling. The experimental group consisted of 20 second-year high school students, obtained through purposive selection.

Research findings: (1) Basic information on the learning management model for productivity in civic duties, culture, and social living includes: 1) Learning management conditions, 2) Guidelines or steps for organizing learning activities, 3) The teacher's learning management model, 4) The learning atmosphere, and 5) The learners' knowledge competencies., The synthesis of the components of the learning management model to promote productivity in civic duties, culture, and social living reveals that the learning management model consists of five components: 1) Principles, 2) Objectives, 3) Content related to civic duties, culture, and social living, 4) Learning management processes, and 5) Measurement and evaluation., The synthesis of the principles of the learning management model from theories, principles, and concepts, being the basis for developing the learning management model to promote productivity in civic duties, culture, and social living, shows that the principles of the learning management model focus on the learners' learning processes. Learners independently research and seek knowledge through interaction with the environment, emphasizing practice and real-life application. Learners create knowledge themselves and apply it to develop productive ideas into works or projects independently using media and technology. (2) The development of a learning management system to promote productivity competencies in civic duties, culture, and social living found that the post-trial scores ($\bar{X} = 57.85$, S.D. = 1.98) were significantly higher than the pre-trial scores ($\bar{X} = 34.75$, S.D. = 3.57) at the 0.05 statistical significance level. (3) A study on the satisfaction of using a learning management model to promote the productivity competencies related to citizenship, culture, and

daily life in society found that, overall, the average score was 4.34, which falls within the high range according to the established criteria.

Keywords: Learning Management; Productivity Competencies; Citizenship and Culture

บทนำ

เป้าหมายหลักของการพัฒนาการศึกษาชาติ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเจริญงอกงามทั้งของบุคคลและสังคม โดยมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ครบคลุมทั้ง “๓R” ได้แก่ การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และการคำนวณ (Arithmetic) รวมถึง “๘C” คือ การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ความเข้าใจในความต่างทางวัฒนธรรม การทำงานเป็นทีม การสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และจริยธรรม^๑ โดยเฉพาะทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม^๒

ทั้งนี้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ พัฒนาความคิด นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ในลักษณะการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคมในยุคประเทศไทย ๔.๐ ที่เน้นองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่ล้ำหน้านำเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อสร้างนวัตกรรมที่ช่วยยกระดับคุณภาพของเศรษฐกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) คือ “ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์ชาติในการพัฒนาคุณภาพชีวิต^๓ การสร้างแนวคิดและนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมเป็นไปตามแนวคิดของการศึกษา ๔.๐ ที่เป็นแนวคิดใหม่ทางการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ และสามารถนำองค์ความรู้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเป็นนวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการทางสังคมซึ่ง ไพฑูรย์ สีนลารัตน์^๔

^๑ พิมพ์ดี เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข, การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๘๐.

^๒ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๖๐), หน้า ๓.

^๓ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๕), หน้า ๖.

^๔ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, โรงเรียน ๔.๐: โรงเรียนผลิตภาพ, (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๖๐), หน้า ๑๗.

กล่าวว่า “การศึกษาไทย ๔.๐ คือ การศึกษายุคผลิตภาพ ยุคที่ต้องการผลผลิตหรือ Products ให้ได้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเองและชุมชนอื่น ๆ ด้วยทักษะของการศึกษาจึงจะต้องเน้นการทำได้ลงมือทำ แล้วจะออกมาเป็นผลผลิต” สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ เป็นคนทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคมในโลกสมัยศตวรรษที่ ๒๑^๕

ประการสำคัญ ผู้เรียนในยุคการศึกษา ๔.๐ คือ ผู้เรียนเชิงผลิตภาพที่จะต้องมีความสามารถในการสร้างผลผลิตเชิงนวัตกรรมที่ต้องใช้การบูรณาการองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ประกอบกับทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและความคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานใหม่ ๆ ได้ปรับปรุงผลผลิตให้สามารถตอบสนองความต้องการของสังคม สามารถปรับตัวและมีศักยภาพในการแข่งขันในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมไทย^๖ ได้เสนอว่าผู้เรียนในยุคการศึกษา ๔.๐ จะต้องมีคุณลักษณะแบบ CCPR Model ตามแนวทางปรัชญาการสร้างสรรคเชิงผลิตภาพ ผู้เรียนต้องมีทักษะ ๔ ประการคือ ทักษะคิดวิเคราะห์ (Critical Mind) ทักษะคิดสร้างสรรค์ (Creative Mind) ทักษะคิดผลิตภาพ (Productive Mind) และทักษะคิดรับผิดชอบ (Responsible Mind) นอกจากนี้ อรุณี สุวรรณะขง^๗ ได้ให้ความหมายนักเรียนเชิงผลิตภาพ (Productive Student) ว่าเป็นนักเรียนที่สร้างสรรค์สิ่งใหม่ มีความชอบในการสร้างผลงานจากข้อมูลที่ได้ศึกษาด้วยตนเองมาบูรณาการความคิดวิเคราะห์ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อสังคม นักเรียนเชิงผลิตภาพจะมีลักษณะ ๗ ประการ ได้แก่ (๑) มีจิตใจมุ่งมั่นสร้างผลงานใหม่ (Productive-Oriented mind) (๒) มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้ได้ผลผลิตใหม่ ๆ (Creative and innovative mind) (๓) มีความคิดที่สามารถเป็นผู้ประกอบการธุรกิจของผลผลิตที่สร้างขึ้นเอง (Entrepreneurship) (๔) มีความอดทนมุ่งมั่นที่จะสร้างผลผลิต โดยสามารถเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Persistence) (๕) มีคุณธรรมและจริยธรรม (Ethics) (๖) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) และ (๗) การเป็นพลโลก (Global Citizenship) อาจสรุปได้ว่าผู้เรียนในยุคการศึกษา ๔.๐ คือ “ผู้เรียนเชิงผลิตภาพ” ที่สามารถบูรณาการองค์ความรู้จากหลากหลายสาขา ร่วมกับทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ความคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์

^๕ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, หน้า ๕.

^๖ สุนันท์ สipay และไพฑูรย์ สินลารัตน์, “เปลี่ยนผ่านการศึกษาไทยสู่การศึกษา ๔.๐”, วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (๒๕๖๑): ๑๔-๑๘.

^๗ อรุณี สุวรรณะขง, “ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน ของคณะแพทยศาสตร์”. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา, (วิทยาลัยครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๖๒), หน้า ๕.

เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ทั้งยังมีคุณลักษณะพึงประสงค์ เช่น คิดวิเคราะห์อย่างมีระบบ คิดสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการคัดสรรข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาเป็นประโยชน์สูงสุดต่อคนในสังคม มีทักษะในการแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล ประเมินและตัดสินใจ ปัญหาที่มากกว่าอารมณ์และความรู้สึกสามารถทำงานเป็นทีม สามารถเข้าใจธุรกิจและกลไกตลาด มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างความรู้ให้กับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๑

ดังนั้นแล้ว การจัดการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์จริง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และผลงานที่ตอบสนองต่อสังคม อย่างไรก็ตาม ยังขาดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาสมรรถนะเชิงผลิตภาพในสารหน้าที่พลเมืองอย่างชัดเจน งานวิจัยนี้จึงมุ่งพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบดังกล่าวกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ อันนำไปสู่การเป็นพลเมืองดีในสังคมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

๓. เพื่อศึกษาความพึงพอใจการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนพยุภรณ์วิทยาคาร” ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๑) แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ และคุณภาพผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ

^๑ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ, *คิดผลิตภาพสอนและสร้างได้อย่างไร*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑๗๐.

วัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างพื้นฐาน การคิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหา การสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ ซึ่งมีสาระสำคัญประกอบ ด้วยการเปลี่ยนแปลงของโลก สังคม ชุมชน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสภาพสิ่งแวดล้อม การปรับตัวของมนุษย์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การขัดเกลาทางสังคม เพื่อสร้างให้คนในสังคมมี ความรับผิดชอบ รู้เท่าทันเหตุการณ์ มีพื้นฐานทางความคิด มีทักษะทางสังคม มีวิจารณ์ญาณ คุณธรรม และ ค่านิยม ความเป็นไทย ความเป็นสากล สืบทอดวัฒนธรรมที่ดีงาม และเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพ สิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความ แตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลกได้ เนื้อหาสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบ่งเป็น ๕ สาระ^๙

๒) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

ในทางศึกษาศาสตร์มีคำที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ คือ รูปแบบการสอน Model of Teaching หรือ Teaching Model และรูปแบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบการจัดการเรียน การสอน Instructional Model หรือ Teaching Learning Model และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ Learning Management Model คำว่า รูปแบบการสอน มีนักการศึกษาและนักวิชาการอธิบายไว้^{๑๐} สอดคล้องกับ Procter & Paul^{๑๑} ได้กล่าวว่า คือ Model ที่หมายถึงสิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนของจริง ความหมายนี้ตรงกับภาษาไทยว่า แบบจำลอง เช่น แบบจำลองของเรือดำน้ำ เป็นต้น Model ที่ หมายถึง สิ่งของหรือคนที่น่าสนใจใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ครูแบบอย่าง นักเดินแบบหรือแม่แบบในการวาดภาพศิลป์ เป็นต้น Model ที่หมายถึง แบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์รุ่น HP ๑๙๓ MX เป็นต้น และ Saylor, Saylor and Alexander^{๑๒} กล่าวว่า รูปแบบการสอน (teaching model) หมายถึง แบบ (pattern) ของการเรียนการสอน ที่มีการจัดกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวนหนึ่งที่มีความแตกต่างกัน เพื่อจุดหมายหรือจุดเน้นที่ เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง

^๙ กรมวิชาการ, **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑** สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.พ.ส.), ๒๕๕๑), หน้า ๓-๔.

^{๑๐} Joyce, Bruce, Marsha Weil, and Emily Calhoun, **Models of Teaching**, 9th ed., (Boston, MA: Pearson Education, 2011).

^{๑๑} Procter, Paul, **Longman Dictionary of Contemporary English**, (London: Longman, 1978).

^{๑๒} Saylor, J. Galen, and William M. Alexander, **Planning Curriculum for Schools**, (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1978).

๓) แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ

การคิดเชิงผลิตภาพ หรือ Product Oriental Thinking คือ ความสามารถทางสมองของบุคคล ในการทำภาพที่เกิดขึ้น ให้ออกมาเป็นสิ่งที่ เป็นภาพ เป็นรูปธรรม ที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหรือไปทำ ประโยชน์ในงานต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ การคิดผลิต ภาพยังมีขอบข่ายเกี่ยวข้องกับการคิดและความสามารถ อื่น ๆ ดังนี้

๓.๑. การคิดเชิงผลิตภาพกับการคิดสังเคราะห์ การคิดสังเคราะห์เป็นการคิดรวมส่วนประกอบ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันมาอยู่รวมกันทำให้ เกิดผลงานเป็นของสิ่งใหม่ขึ้นซึ่งการคิดผลิตภาพก็ต้องมีการผลิต ผลงานขึ้นมาเช่นกัน

๓.๒. การคิดผลิตภาพกับการคิดจินตนาการ การคิดจินตนาการเป็นความสามารถในการคิดสร้าง ภาพสิ่งของหรือเหตุการณ์ โดยอาจ มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งที่จินตนาการหรือเป็นการคิดอิสระ ในการ คิดผลิตภาพผู้คิดอาจใช้การคิด จินตนาการได้หลายขั้นตอน การใช้การคิดจินตนาการได้มาจากการใช้ ความคิดอิสระ

๓.๓. การคิดผลิตภาพกับการคิดสร้างสรรค์ การคิดสร้างสรรค์เป็นการคิดเชิงบวกเพื่อให้ได้ ผลผลิตของการคิดเป็น สิ่งที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหรือไปทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงของการดำรงชีวิต ในทางที่ดีขึ้น การคิดผลิตภาพจึงเป็นส่วนที่ผลักดันให้การคิดสร้างสรรค์ มีผลเป็นรูปธรรมและนำไปใช้ประโยชน์ ได้จริง

๓.๔. การคิดผลิตภาพกับการคิดเชิงระบบ การคิดเชิงระบบเป็นการคิดเชิงองค์รวมหรือภาพรวม โดยตระหนักถึงองค์ประกอบย่อย ที่มีความสัมพันธ์และมีหน้าที่เชื่อมโยงกันในลักษณะที่เรียกว่าระบบ ซึ่งต้องประกอบด้วย (๑) ความคิดและความเข้าใจภาพรวมทั้งระบบ (๒) การคิดในลักษณะเชื่อมโยง เป็นการ คิดมองแบบภาพรวมมองเห็นภาพทั้งหมด ๓) การคิดเชิงเครือข่าย ทำให้ผู้คิดเห็นความสัมพันธ์แบบ เครือข่ายและมองเห็น ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันภายในระบบนั้น ๔) การคิดที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิด ไซเบอร์เนติกส์ (Cybernetics) เป็นแบบแผนของ เครือข่ายและการค้นพบวงจรป้อนกลับ (Feedback Loop) ๕) การคิดที่ทำให้ผู้คิดมองเห็นความสัมพันธ์ภาพ และเกิดความเข้าใจต่อสัมพันธ์ภาพนั้น ๆ ทำให้ เกิดความเข้าใจเรื่องแบบแผน (pattern) และนำไปสู่การอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ^{๑๓}

^{๑๓} ไพฑูรย์ สินลารัตน์, ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ, (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๒.

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้แบบแผนแบบขั้นตอนเชิงสำรวจ (Exploratory Sequential Design) ซึ่งเริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยตำรา บทความวิชาการ บทความ วิจัย งานวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบ และนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หลังจากนั้นเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ สร้างและพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และศึกษา ประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมซึ่งการศึกษาในลักษณะนี้ให้ความสำคัญทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณในการแปลผลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องหรือทำให้ผลการวิจัย สมบูรณ์มากขึ้น^{๑๘}

ผลการวิจัย

๑) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ผลการวิจัย ข้อมูลสะท้อนว่า ข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพฯ ได้แก่ (๑) สภาพการจัดการเรียนรู้ (๒) แนวทางหรือขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (๓) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน (๔) บรรยากาศในการเรียนรู้ (๕) สมรรถนะของผู้เรียนด้านความรู้, การสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพฯ

ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ (๑) หลักการ (๒) จุดมุ่งหมาย (๓) เนื้อหาสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม (๔) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ (๕) การวัดและการประเมินผล, การสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากทฤษฎี หลักการ แนวคิดที่เป็น พื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะ

^{๑๘} Creswell, John W., and Vicki L. Plano Clark, **Designing and Conducting Mixed Methods Research**, 2nd ed., (Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2017), p. 57.

เชิงผลิตภาพฯ ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นหลักการที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เน้นการฝึกฝนและลงมือปฏิบัติในสภาพจริง ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ต่อยอดความคิดผลิตภาพผลิตเป็นผลงานหรือชิ้นงานได้ด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยี

๒) การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสารหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ผลการวิจัยผลการวิเคราะห์ชี้ว่า การเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพฯ ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า คะแนนหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพฯ ($\bar{X} = ๕๗.๘๕$, S.D. = ๑.๙๘) สูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = ๓๔.๗๕$, S.D. = ๓.๕๗) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

๓) ศึกษาความพึงพอใจการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ผลการวิจัยผลการวิเคราะห์ชี้ว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผลการวิเคราะห์ชี้ว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อที่ ๙. ระยะเวลาในการเรียนการสอนมีความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๖๑$, S.D. = ๐.๕๓) รองลงมาคือ ข้อที่ ๓. เนื้อหาที่สอนทันสมัยนำไปใช้ได้จริง ($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D. = ๐.๕๙) รองลงมาคือ ข้อที่ ๒. การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D. = ๐.๕๙) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อที่ ๖. กิจกรรมการเรียนรู้สนุกสนานและน่าสนใจ ($\bar{X} = ๔.๐๐$, S.D. = ๐.๖๔) สรุปได้ว่า ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพฯ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒” ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

๑) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ผลการวิจัยผลการวิเคราะห์ชี้ว่า (๑) ข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพฯ ได้แก่ ๑) สภาพการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ เนื้อหาของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อประกอบ

การเรียนการสอน และด้านการวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับครูและนักเรียนเป็นอย่างมาก ๒) แนวทางหรือขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ควรมีแนวทางหรือขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการทั้งด้านความรู้และสมรรถนะสำคัญต่าง ๆ เข้าเกี่ยวข้องด้วย การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ให้นักเรียนได้ลองปฏิบัติจริง ๓) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน การจัดการเรียนรู้จะต้องมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนค้นคว้าและแสวงหาความรู้และผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง เน้นการฝึกฝนและผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในสภาพจริง ๔) บรรยากาศในการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศในการเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมและได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและ ๕) สมรรถนะของผู้เรียนด้านความรู้ ด้านทักษะและสมรรถนะเชิงผลิตภาพ มุ่งเน้นความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ มาใช้ในการสร้างผลงานหรือชิ้นงานให้ประสบความสำเร็จ โดยให้มีผลงานที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด (๒) การสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพฯ ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) หลักการ ๒) จุดมุ่งหมาย ๓) เนื้อหาสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ๔) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) ขั้นเตรียมบริบทบทวนความรู้ (๒) ขั้นปฏิสัมพันธ์ สร้างสรรค์ความรู้ (๓) ขั้นเผชิญสถานการณ์เพื่อการประยุกต์ใช้ (๔) ขั้นรวมความคิดผลิตชิ้นงาน (๕) ขั้นประเมินผล ชิ้นชมชิ้นงาน และ ๕) การวัดและการประเมินผล (๓) การสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากทฤษฎี หลักการ แนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพฯ ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นหลักการที่มุ่งเน้น กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อม เน้นการฝึกฝนและลงมือปฏิบัติในสภาพจริง ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ ไปประยุกต์ต่อยอดความคิดผลิตภาพผลิตเป็นผลงานหรือชิ้นงานได้ด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยี สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงผลิตภาพ (Productivity – Based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น สร้างผลงาน (Product) สร้างผลผลิต สร้างองค์ความรู้จากการเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี เมื่ออยู่ในที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามอย่างเป็นกันเอง มีการใช้สื่อเทคโนโลยีส่งเสริมการเรียนรู้ มีเครื่องมือหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วยจูงใจและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะเกิดความคิดผลิตภาพและการสร้างชิ้นงานได้สำเร็จมากยิ่งขึ้น บรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีมีผลต่อความสนใจในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่ดีในการ

เรียนรู้เพิ่มขึ้น การประเมินการคิดเชิงผลิตภาพ สามารถวัดได้หลายแนวทาง เช่น ประเมินจากผลงานหรือผลผลิตที่เป็นชิ้นงานและสิ่งประดิษฐ์ สอดคล้องกับ วัชรพงศ์ โนทะนะ^{๑๕} ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพตามทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ผ่านชิ้นงานร่วมกับ แนวคิดการเสริมต่อความรู้ ผลการวิจัยผลการวิเคราะห์ชี้ว่า ๑. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพในภาพรวมมี สมรรถนะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๕$, S.D. = ๐.๖๖) ประเด็นที่ครูมีสมรรถนะน้อยที่สุด ได้แก่ มี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลผลิตชิ้นงานจากสถานการณ์ปัญหารอบตัว ($\bar{X} = ๓.๓๓$, S.D. = ๐.๖๖) ลำดับต่อมาคือมีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียน ให้มีการวิเคราะห์สร้างสรรค์ผลผลิตชิ้นงาน ($\bar{X} = ๓.๓๗$, S.D. = ๐.๖๑) และมีการเลือกใช้สถานการณ์ รอบตัวในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลผลิตชิ้นงาน ($\bar{X} = ๓.๓๘$, S.D. = ๐.๖๓) ตามลำดับ แนวคิดสำคัญในการพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูได้แก่ การจัดการเรียนรู้ เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ การสร้างสรรค์ความรู้ผ่านชิ้นงาน การเสริมต่อความรู้การพัฒนา สมรรถนะครูและการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสารหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ผลการวิจัยผลการวิเคราะห์ชี้ว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สมรรถนะเชิงผลิตภาพฯ ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๕ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผลการวิเคราะห์ชี้ว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อที่ ๑๐. รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีเครื่องมือสำหรับประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ($\bar{X} = ๔.๖๔$, S.D. = ๐.๔๙) รองลงมาคือ ข้อที่ ๔. รูปแบบการจัดการเรียนรู้สนับสนุนให้ผู้เรียน รู้จักคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = ๔.๖๐$, S.D. = ๐.๕๐) รองลงมาคือ ข้อที่ ๗. รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีคู่มือการใช้งานที่ชัดเจนเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๕๖$, S.D. = ๐.๕๑) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อที่ ๕. ขอบเขตของเนื้อหาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๒๘$, S.D. = ๐.๕๔) ตามลำดับ ดังนั้น ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สมรรถนะเชิงผลิตภาพฯ อยู่ในระดับเหมาะสมมาก, ผลการศึกษาระดับคุณภาพก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า คะแนนก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ และคะแนนหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก การเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการ

^{๑๕} วัชรพงศ์ โนทะนะ, “การพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพตามทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ผ่านชิ้นงานร่วมกับแนวคิดการเสริมต่อความรู้”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๖๕).

เรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพฯ ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า คะแนนหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพ ($\bar{X} = 57.85$, S.D. = 1.98) สูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 34.75$, S.D. = 3.57) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับ วุฒินันท์ ศรีแสน^{๑๖} ได้ทำการศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ผลการวิจัยผลการวิเคราะห์ชี้ว่า (๑) ความสามารถในการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 (๒) ความสามารถในการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๗๐ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ วชิรพงศ์ โนทะนะ^{๑๗} ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ ตามทฤษฎีสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงานร่วมกับ แนวคิดการเสริมต่อความรู้ ผลการวิจัยผลการวิเคราะห์ชี้ว่า ผลการทดลองนาร่อง ผลการวิเคราะห์ชี้ว่ารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะมีค่าดัชนีประสิทธิผลมีค่าเท่ากับ 0.5302 คิดเป็นร้อยละ 53.02 ๓. ผลการทดลองใช้รูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูผลการวิเคราะห์ชี้ว่า ความรู้ความเข้าใจในการจัด การเรียนรู้วิทยาศาสตร์เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพของครูหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของ ครูหลังการพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 74.37 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๗๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการปฏิบัติการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครูหลังการพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 82.28 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ ๗๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่เข้าร่วมการพัฒนา มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ นฤเบศน์ นิยมทรัพย์^{๑๘} ได้ทำการศึกษา ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพที่มีต่อความสามารถความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ หลังเรียนด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

^{๑๖} วุฒินันท์ ศรีแสน, “ผลการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”, *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ (๒๕๖๗): ๑๕.

^{๑๗} วชิรพงศ์ โนทะนะ, “การพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพตามทฤษฎีสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงานร่วมกับแนวคิดการเสริมต่อความรู้”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*, (มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๖๕).

^{๑๘} นฤเบศน์ นิยมทรัพย์, “ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพที่มีต่อความสามารถความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๕).

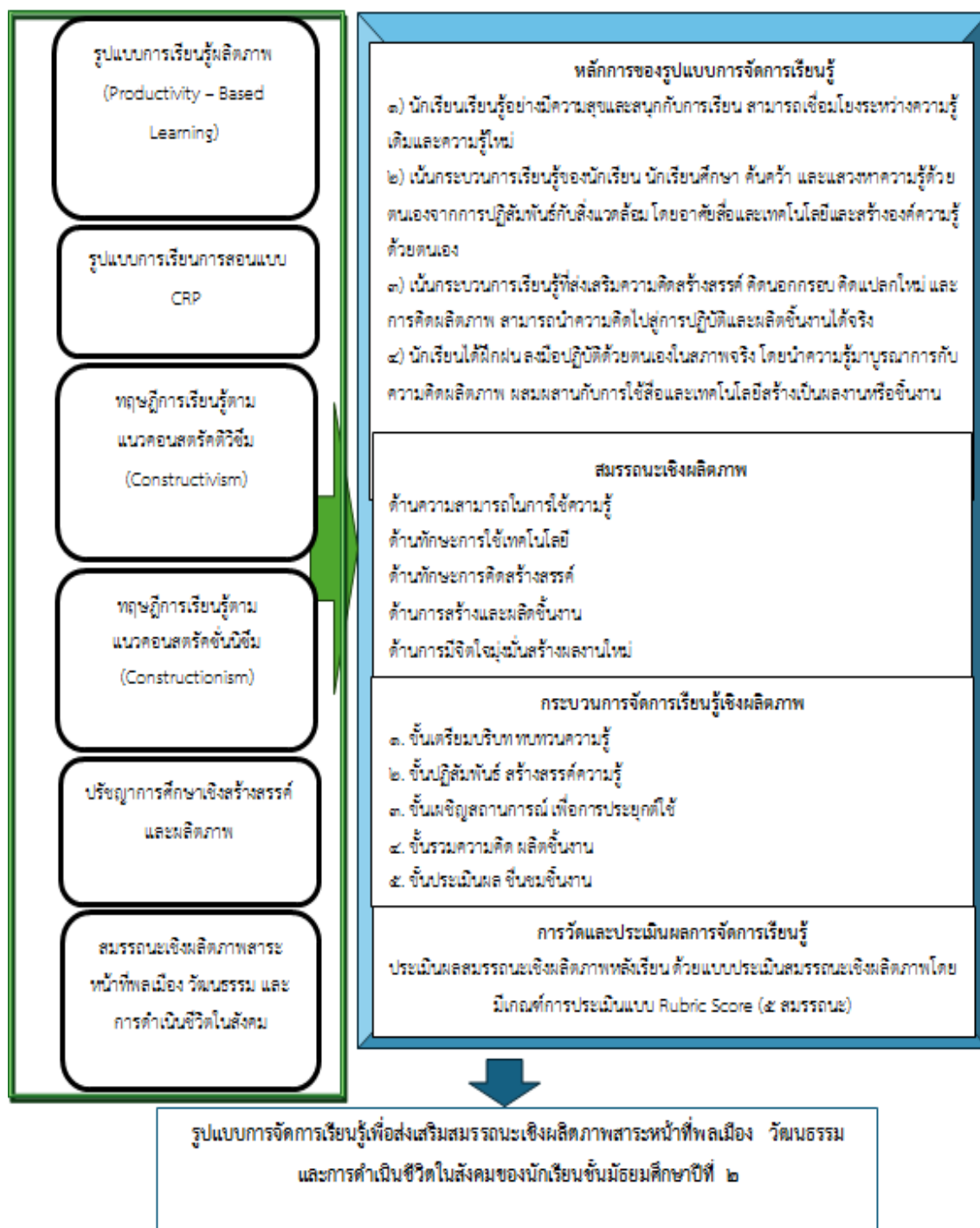
(๒) ความสามารถความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ด้วยการจัดการ เรียนรู้เชิงผลิตภาพอยู่ในระดับสูง

การศึกษาความพึงพอใจการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพสำหรับที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ผลการวิจัย ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔ ซึ่งตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อผลการวิเคราะห์ชี้ว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อที่ ๙. ระยะเวลาในการเรียนการสอนมีความเหมาะสม ($\bar{X} = ๔.๖๑$, S.D. = ๐.๕๓) รองลงมาคือ ข้อที่ ๓. เนื้อหาที่สอนทันสมัยนำไปใช้ได้จริง ($\bar{X} = ๔.๕๕$, S.D. = ๐.๕๙) รองลงมาคือ ข้อที่ ๒. การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๕๐$, S.D. = ๐.๕๙) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อที่ ๖. กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ ($\bar{X} = ๔.๐๐$, S.D. = ๐.๖๔) สรุปได้ว่า ความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ชลิตา ลาปะ^{๑๙} ได้ศึกษา การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยการเรียนรู้เชิงผลิตภาพร่วมกับสื่อสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนชุมแพศึกษา ผู้เรียนมีความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพร่วมกับสื่อสังคมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ^{๒๐} ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างนวัตกรรม การศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยผลการวิเคราะห์ชี้ว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการสร้างนวัตกรรมการศึกษาของนักศึกษา กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า คะแนนด้านพุทธิพิสัยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ คะแนนด้านทักษะพิสัย ผู้เรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งมากกว่ากลุ่มควบคุม และด้านจิตพิสัย ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

^{๑๙} ชลิตาลาปะ, “การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยการเรียนรู้เชิงผลิตภาพร่วมกับสื่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนชุมแพศึกษา”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม, ๒๕๖๑).

^{๒๐} ทนันทา คำคุ้ม, “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างนวัตกรรม การศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๖๐).

สรุปองค์ความรู้

แผนภาพที่ ๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

รูปแบบการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพฯ นี้สามารถทำหน้าที่เป็นกรอบทิศทางที่ชัดเจนสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาในการจัดการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะอย่างเป็นระบบ ช่วยให้การวางแผนหลักสูตร การนิยามผลลัพธ์การเรียนรู้ และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ มากขึ้น อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการยกระดับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของเขตพื้นที่ การศึกษา หรือแม้แต่สนับสนุนการพัฒนานโยบายระดับชาติในเรื่องการสร้างสมรรถนะเชิงผลิตภาพ ให้กับเยาวชนไทย ส่วนในเชิงปฏิบัติ แบบจำลองนี้เป็นคู่มือที่ครูสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทห้องเรียน โดยช่วยให้รูปแบบการสอนมีทิศทางและองค์ประกอบที่ชัดเจน ตั้งแต่การออกแบบประสบการณ์เรียนรู้ การใช้กระบวนการเชิงสร้างสรรค์ การบูรณาการปัญหาในชีวิตจริง ตลอดจนการวัดประเมินผลตาม สมรรถนะ ซึ่งทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกันมากขึ้น นอกจากนี้ แบบจำลองยังช่วยเป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาสื่อการสอน การอบรมครู การสร้างชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการขยายผลไปสู่โรงเรียนอื่นหรือรายวิชาอื่นได้อย่างยืดหยุ่น ดังนั้นแล้ว แบบจำลองนี้ไม่เพียงประสบความสำเร็จในระดับการทดลองในชั้นเรียน แต่ยังช่วยวางรากฐานให้เกิด ความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในภาพรวม นำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและสนับสนุนการพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในอนาคตได้อย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑) ครูสามารถนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพ ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้จริงและส่งผลให้นักเรียนจะเกิดสมรรถนะเชิงผลิตภาพ และสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนได้ทั้งระดับชั้นอื่นๆได้

๒) การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูผู้สอนควรจัดเตรียมเทคโนโลยีสนับสนุนต่าง ๆ ให้พร้อม ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ รูปแบบอินเทอร์เน็ต แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งความพร้อมของครูผู้สอนเองในบทบาทของการเป็นสนับสนุนและผู้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๓) ในการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยแบบประเมินสมรรถนะเชิงผลิตภาพ ครูต้องมีการดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะความแตกต่างของนักเรียนและนำข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนาสมรรถนะเชิงผลิตภาพของนักเรียนรายบุคคลต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพที่จะช่วยพัฒนาสมรรถนะหรือทักษะด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาสมรรถนะเชิงผลิตภาพ เช่น ทักษะการสร้างนวัตกรรม ทักษะการรู้คิด เป็นต้น

๒) ควรมีการศึกษาและวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะเชิงผลิตภาพในระดับที่สูงขึ้นและศึกษากับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

๓) ควรศึกษาการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเชิงผลิตภาพลักษณะอื่น ๆ เช่น การเรียนแบบบูรณาการ การเรียนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน การเรียนรู้ในบริบทจริง เป็นต้น เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาสมรรถนะเชิงผลิตภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และในระดับชั้นอื่น ๆ ที่สูงขึ้น

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑** สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ **สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.พ.ส.), ๒๕๕๑.

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๖๐.

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๕.

ชลิตา ลาปะ. “การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยการเรียนรู้เชิงผลิตภาพร่วมกับสื่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนชุมแพศึกษา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๖๑

ทนันยา คำคุ้ม. “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างนวัตกรรม การศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๖๐.

นฤเบศน์ นิยมทรัพย์. “ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพที่มีต่อความสามารถความเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๕.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. **การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ ๒๑**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. **คิดผลิตภาพสอนและสร้างได้อย่างไร**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. **ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ**. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

_____. **โรงเรียน ๔.๐: โรงเรียนผลิตภาพ**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๖๐.

วัชรพงศ์ โนนะ. “การพัฒนารูปแบบเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพตามทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ผ่านชิ้นงานร่วมกับแนวคิดการเสริมต่อความรู้”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๖๕.

วุฒินันท์ ศรีแสน. “ผลการจัดการเรียนรู้เชิงผลิตภาพที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์**. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ (๒๕๖๗): ๑๕.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๖๐.

สุนันท์ สีพาย และไพฑูรย์ สินลารัตน์. “เปลี่ยนผ่านการศึกษาไทยสู่การศึกษา ๔.๐”. **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (๒๕๖๑): ๔๕.

อรุณี สุวรรณะขมูล. “ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน ของคณะแพทยศาสตร์”. **วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา**. วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๖๒.

Creswell, John W., and Vicki L. Plano Clark. **Designing and Conducting Mixed Methods Research**. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2017.

Joyce, Bruce, Marsha Weil, and Emily Calhoun. **Models of Teaching**. 9th ed. Boston, MA: Pearson Education, 2011.

Procter, Paul. **Longman Dictionary of Contemporary English**. London: Longman, 1978.

Saylor, J. Galen, and William M. Alexander. **Planning Curriculum for Schools**. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1978.